FAKULTNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC, HÁLKOVA 4

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Maďarsko (Magyarország)

Olomouc, červen 2019 ***Dániel Fegyveres***

Vedoucí práce: ***Mgr. Šárka Kasalová***

Obsah

1 Obecné informace 6

1.1 Poloha 6

1.2 Obyvatelstvo 6

1.3 Státní symboly 7

1.3.1 Státní vlajka 7

1.3.2 Státní znak 7

1.3.3 Státní hymna 8

1.4 Státní měna 8

1.5 Státní jazyk 9

1.6 Náboženství 9

1.7 Kultura 9

1.7.1 Věda 9

1.7.2 Sport 10

1.7.3 Umění 10

1.8 Gastronomie 10

2 Geografie 11

2.1 Pohoří 11

2.2 Vodstvo 12

2.2.1 Řeky 12

2.2.2 Jezera 12

3 Podnebí 13

4 Administrativní dělení Maďarska 14

5 Župa Veszprém 15

5.1 Okresní města 15

5.1.1 Balatonalmádi 15

5.1.2 Tapolca 16

5.1.3 Balatonfured 17

5.2 Veszprém 17

5.2.1 Pamětihodnosti 17

Abstrakt

Maďarsko je všem známo jako země, kam jezdíme do termálů, užíváme si gastronomii a pijeme dobré víno. Já ve své práci přibližuji Maďarsko, které má svoji historii, svoji kulturu a symboly, žijí zde různé národy se svým náboženstvím. Blíže se věnuji povrchu a podnebí, které láká k „maďarskému moři" Balatonu a právě Balaton je v župe Veszprém, kterou ve své práci podrobněji přibližuji.

Abstract

Magyarországot mindenki úgy ismeri mint a gyógyvizek, termálfurdók országát, híres a gasztronomiája és a jó boraji. Én Magyarországot úgy mutatom be mint egy országot aminek saját történelme, kulturája van. Multi kulturális ország kulonbozó vallásokkal. Mélyebben foglalkozom a foldszínnel és az éghajlattal, ami a „magyar tengerunkhoz" vezet, Balatonhoz, ami Veszprém megyében tolálhoté. És a munkám fóleg Veszprém városáról fog szolni.

ÚVOD

Jmenuji se Dániel Fegyveres. Slovo fegyver znamená v překladu zbraň a fegyveres je zbrojnoš. To jste asi o mém jménu nevěděli. Vybral jsem si téma Maďarsko, protože velká část mojí rodiny z Maďarska pochází, proto tam jezdíme často. Jejich kultura a zvyky jsou mi blízké, proto se chci s vámi o to podělit. Více se věnuji župě Veszprém, protože se tam stěhuje můj bratr Mátyás studovat a hrát házenou a my tam budeme za ním pravidelně jezdit.

1 Obecné informace

1.1 Poloha

Maďarsko se rozkládá na ploše 93 036 km^2. Je to vnitrozemský stát ležící uprostřed Evropy. Má 7 zahraničních sousedů. Nejdelší hranice má se Slovenskem (677 km), dále s Rumunskem (443 km), s Rakouskem (376 km), s Chorvatskem (329 km), se Srbskem (151 km), s Ukrajinou (103 km) a se Slovinskem (102 km).

Obrázek 1 Maďarsko a sousední státy

1.2 Obyvatelstvo

Na území Maďarska žije asi 9 800 000 obyvatel, většinu tvoří Maďaři, ale je zde i hodně menšin, což souvisí s početnými sousedy. Žijí zde Ukrajinci, Němci, Rumuni, Slováci, Romové.

1.3 Státní symboly

1.3.1 Státní vlajka

Maďarská vlajka má 3 vodorovné pruhy, červená symbolizuje sílu a krev prolitou za svobodu země, bílá oddanost a čistotu a zelená naději.

Obrázek 2 Maďarská národní a státní vlajka

1.3.2 Státní znak

Státní znak má štít rozpůlený na dvě poloviny, levá polovina představuje řeky Dunaj, Tisu, Drávu a Sávu. Pravá polovina znaku zobrazuje pohoří Tatra, Mátra a Fatra, nad kterým dominuje dvojramenný kříž. Nad štítem je koruna svatého Štěpána I., zakladatele Uherského království. Kříž je na koruně ohnut a má to souvislost Ladislava Pohrobka v roku 1440, jeho matka Alžběta dala příkaz své dvorní dámě, aby uherskou korunu ukradla polskému králi. Při převozu koruna spadla a kříž se ohnul.

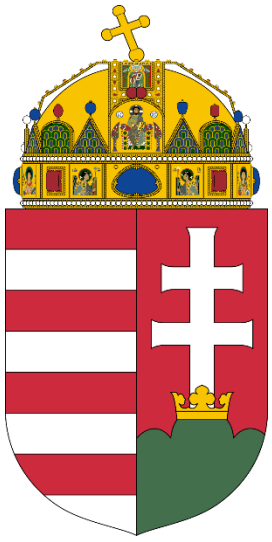

Obrázek 3 Maďarský státní znak

1.3.3 Státní hymna

Hymna vznikla 1844, kdy hudbu napsal Ferenc Erkel k textu básně Ference Kolcseye z roku 1823. V hymně je zachycen průřez maďarských dějin od Árpáda přes krále Mátyáse Korvina až k pádu Turků. Hymna prosí boha, ať Maďarům pomáhá a požehná.

1.4 Státní měna

Maďarský forint, také se mu někdy říká maďarský zlatý – vznikly v roce 1946. Mezinárodní značení je HUF. Pro představu 100 forintů je asi 8 korun českých.

Obrázek 4 Maďarské mince

1.5 Státní jazyk

Maďarština je jediný jazyk ve střední Evropě, který není indoevropský. Patří do skupiny ugrofinských jazyků. Nejpodobnější jazyky bychom dnes našli na západní Sibiři, jako důkaz toho, že to byl původní domov Maďarů.

1.6 Náboženství

Nejvíce je zde římskokatolické populace, 16% tvoří kalvinisté, 3% luteráni, 1% židé a asi 0,5% islám. Početní skupina Ukrajinců, Srbů a Rumunů je pravoslávného vyznání a 25% obyvatel jsou ateisté.

1.7 Kultura

1.7.1 Věda

Maďaři získali řadu Nobelových cen za chemii, fyziku a fyziologii. Narodil se zde objevitel vitamínu C – Albert Szent Gyorgyi. Pro naši generaci je ale zajímavým vynálezcem Ernó Rubik, který sice vymyslel množství hlavolamů, ale nejznámější je Rubikova kostka

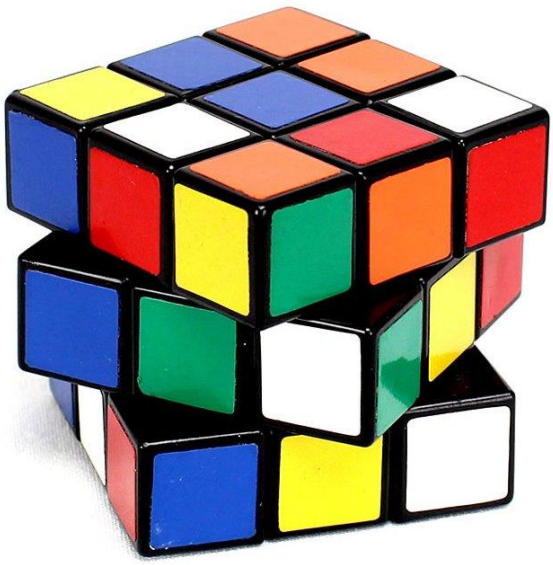

Obrázek 5 Rubikova kostka

1.7.2 Sport

Pro Maďary je typický vodní sport. Tam slaví největší úspěchy. Je to vodní pólo, plavání a rychlostní kanojistika. Z míčových her je významný fotbal a házená, která je vyhlášená ve městech Veszprém, Szeged a Györ.

1.7.3 Umění

Mezi hudební osobnosti patří Zoltán Kodály, hudební skladatel a zakladatel hudební výuky ve světě. Ferenc Liszt – nejznámější maďarský skladatel a Franz Lehár – král operety.

Z výtvarného umění dominuje Viktor Vasarely – opart umělec – maloval trojrozměrné obrazy.

Z filmového umění nelze nevzpomenout seriál Smolíkovi – „ Mézga család “

Obrázek 6 Smolíkovi

1.8 Gastronomie

Od 17. století je neodmyslitelnou součástí maďarské kuchyně červená paprika. Díky ní zde máme typická jídla jako guláš, paprikáš, perkelt, rybí polévka – halázslé a známé klobásy – čabajka. Maďarská kuchyně myslí i na milovníky moučných jídel – langoše, halušky, palačinky, a štrůdle s ořechy, mákem, tvarohem a višněmi.

Obrázek 7 Langoš se zakysanou smetanou, sýrem a pokapaný česnekem

2 Geografie

2.1 Pohoří

Maďarsko je rovinatý kraj, poměrně značnou část tvoří Velká uherská nížina a na západě Maďarska je Malá dunajská kotlina. Najdeme tu vetší i menší kopce. Nejvyšší pohoří tvoří Mátra s nejvyšší horou Kékes 1014 m n. m. Zajímavostí této hory je to, že je zde jediné lyžařské středisko Maďarska. Z dalších vyšších vrchů stojí za zmínku Bukk, Borzsony, Koszegi, Mecsek a Cserhát. Ty dosahují výšky kolem 800 m n. m.

Obrázek 8 Lyžařské středisko Kékes

2.2 Vodstvo

2.2.1 Řeky

Skoro přes celé Maďarsko protéká řeka Dunaj, takže tuto řeku můžeme nazvat, že je dominantní řekou Maďarska. Celková délka toku v Maďarsku je 417 km. Nejdelší tok má řeka Dráva a to kolem 725 km, která pramení v Itálii a v Maďarsku tvoří pravý přítok Dunaje. Další je řeka Tisza, Ta pramení na Ukrajině, tvoří levý přítok Dunaje a délka toku v Maďarsku je 596 km. Další řeky Rába, Maros, Zala, Bodrog, Ipoly.

2.2.2 Jezera

Největším jezerem je Balaton, též přezdívané jako moře Maďarska. Jeho rozloha je 596 km^2. Balaton je největší jezero střední Evropy. Je tektonického původu a jeho stáří se odhaduje asi na 10 000 let. Na dně se neustále ukládají sedimenty, proto musí být každoročně bagrován. Průměrná hloubka je 3 metry a maximální hloubka je 11 metrů. Na délku má 78 km a na šířku má 12 km.

V nejužším místě má 5,4 km. Zajímavostí je, že se zde každoročně pořádají plavecké závody nejen pro profesionály, ale i pro amatéry, právě v tomto nejužším místě. Této akce se zúčastnil i můj děda když mel 70 let. Tuto vzdálenost překonal za 5 hodin a 14 minut. Kromě plavání je zde hodně rozšířen rybolov a oblíbená je lodní doprava. Největší přítok je řeka Zala a odtok je přes umělý kanál do řeky Sió, která se pak vlévá do Dunaje. Z dalších jezer je Neziderské jezero, Velence a jezero Hévíz.

Hévíz je největší termální jezero v Evropě, které obsahuje kationty draslíku, amoniaku, vápníku, hořčíku, sodíku, anionty síry, chloru, fluoru, bromu a různé organické sloučeniny. Obsahuje také radon, díky čemuž je lehce radioaktivní. Tato voda je využívána v lázeňství.

Obrázek 9 Balaton

3 Podnebí

Maďarsko leží v mírném podnebném pásmu. Počasí je podobné jako u nás. Zimy jsou sice studené, je zde málo sněhu. Léta jsou zpravidla horké. Proto je Maďarsko vyhledávanou destinací pro letní dovolenou. V zimě spíše turisté míří do hlavního města k poznávacím zájezdům.

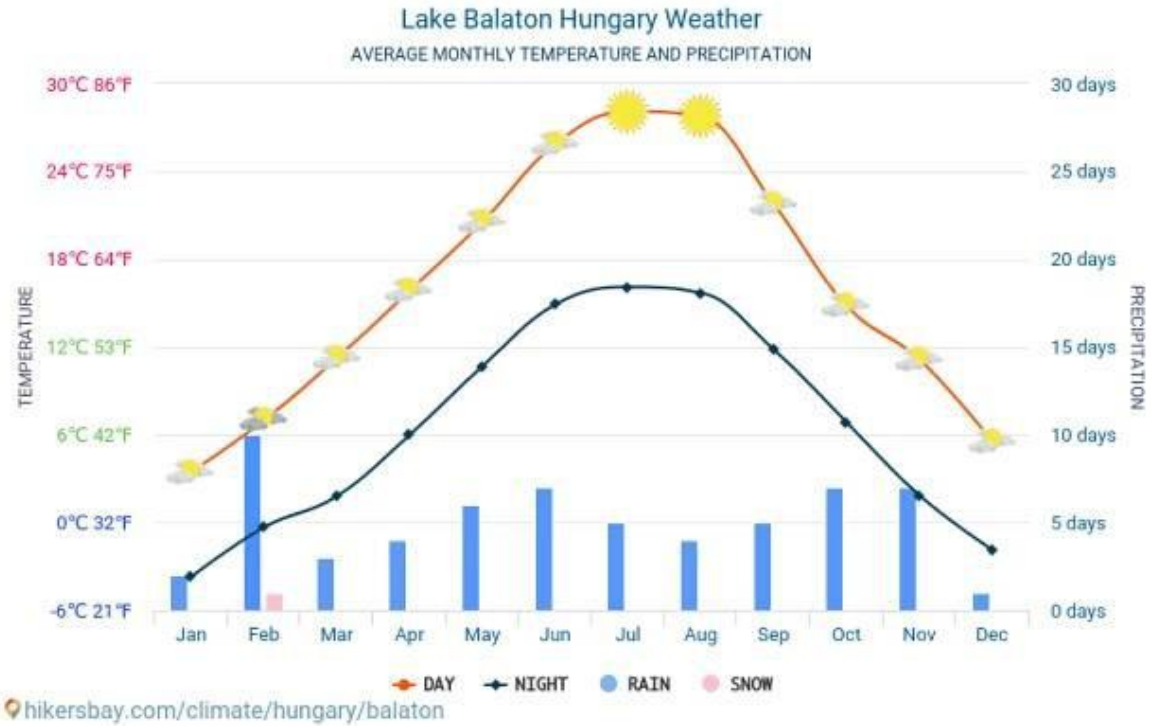

Obrázek 10 Průměrné měsíční teploty

4 Administrativní dělení Maďarska

Maďarsko je rozděleno na 19 žup, hlavní město je Budapešť, která má zvláštní statut. Každá župa má svoje župní sídlo.

Obrázek 11 Župy

5 Župa Veszprém

Rozloha je 4613 km^2 a žije zde 375 000 obyvatel. Leží v západní části Maďarska, severně od jezera Balaton. Je to turisticky nejatraktivnější oblast Maďarska.

5.1 Okresní města

Krajské město župy je Veszprém, z dalších měst, které stojí za zmínku je Balatonalmádi, Tapolca, Balatonfured a město Várpalota.

Balatonalmádi

Nachází se na pobřeží Balatonu, žije zde asi 9000 obyvatel. Městem prochází cyklostezka, která volně navazuje na další cyklostezky kolem Balatonu, což je dohromady asi 200 km. Je tu několik koupališť s příjemným vstupem do Balatonu. Zde je i Maďarsko anglické gymnázium, kde od Září nastupuje bratr.

Můj bratr, který hraje za klub HBC Olomouc už 9 let. Ze začátku byl na křídle, ale nezalíbilo se mu tam, tak se rozhodl být brankářem a musím říct, že je celkem dobrej. Ve Veszprému bude pokračovat v bráně Élles Veszprém.

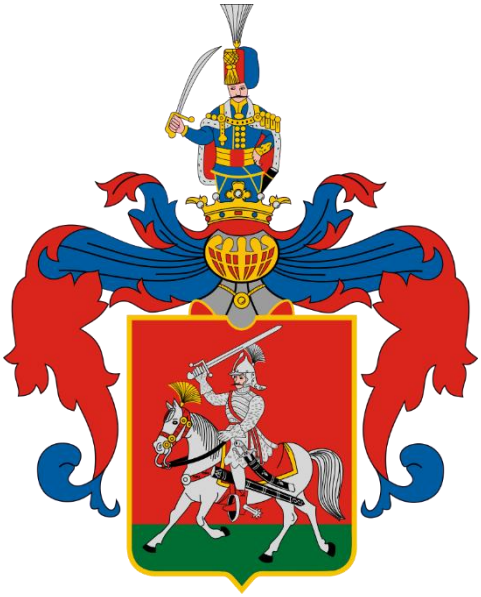

Obrázek 12 Znak Veszpémské župy

Obrázek 13

5.1.1 Tapolca

Je to město, které je zajímavé tím, že jsou zde kolem Tapolce čedičové kopce na jejichž stráních jsou vinohrady, které se rozvíjí od roku 1925 a dodnes město obchoduje s vínem. V centru města je podzemní jeskynní jezer, na kterém se dá plout na loďkách.

Obrázek 14 Podzemní jeskyně v Tapolci.

5.1.2 Balatonfured

Lázeňské a rekreační středisko. Od 18. století je toto město prohlášeno za Lázeňské město. Je tu několik pramenů, které obsahují oxid uhličitý, železo, hořčík, draslík, sodík a další minerály. Voda má teplotu asi 15 stupňů a v lázeňských budovách je ohřívá na 34 stupňů a používá k léčbě. Léčí se zde srdcově cévní nemoci. V místním parku je promenáda, kde můžeme vidět sochy známých osobností, které navštívili tyto lázně, nebo jsou zde stromy, které tyto osobnosti zasadili. Jednou z nich je například duchovní vůdce Gándhí.

5.2 Veszprém

Město Veszprém je střediskem Veszprémské župy. Leží na řece Séd. Žije zde asi 70 000 obyvatel. Je vzdáleno 10 km od Balatonu. Tomuto městu se říká město královen, protože zde po staletí byly korunovány uherské královny. Poslední královna, která zde byla korunována maďarská královna Zita, manželka rakouského císaře a krále českého Karla I, posledního císaře Rakousko – Uherska.

5.2.1 Pamětihodnosti

Dominantu města tvoří Hradní vrch. Je to dolomitová skála. Velikosti asi 500 x 150 metrů. Na ní je postaven hrad. Na nádvoří se vstupuje přes Bránu hrdinů, která byla postavena až v roce 1939, na

památku vojáků padlých v 1. světové válce. Za branou pak můžeme vidět řadu nádherných historických staveb.

5.2.1.1 Katedrála Svatého Michala

Je to dominanta hradního náměstí. Původně to byl románský kostel postavený z červeného a bílého kamene. Jelikož několikrát vyhořel, tak byl přestavěn v gotickém slohu, jak ho můžeme vidět dnes.

Obrázek 15 Katedrála Svatého Michala

5.2.1.2 Arcibiskupský palác

Jedná se o barokní stavbu z roku 1776. Postaven byl pro potřeby královen a biskupa. Je stálým sídlem Veszprémského akrcibiskupa.

Obrázek 16 Arcibiskupský palác

5.2.1.3 Muzeum královny Gizely

Je to Tejfalussyho dům postavený v roce 1770. Jsou zde vystavené církevní relikvie, dary královen, nachází se zde i nejvzácnější exponát a to plášť biskupa Alberta Vetési z roku 1480, který byl vyšívaný zlatou nití.

Obrázek 17 Muzeum Královny Gizely

5.2.1.4 Požární věž

Je jednou z dominant města. Z jejího kruhového balkónu je vidět na celé město a okolí. Původně sloužila jako strážní věž. V roce 1801, kdy bylo v této oblasti zemětřesení byla poškozená a po její opravě začala slouží jako věz ke sledování požárů. Občané města si ptalili stálého strážce, který byl na věži den a noc. Na věži jsou měďené hodiny, které každou hodinu hrají verbunkovou hudbu skladatele Antala Csermáka.

5.2.2 Současnost

Dnes je to město kultury - je zde 10 středních škol, 2 University a 3 divadla.

Je to město sportu, zdejší házená je na vysoké úrovni a hlavně zdejší házenkáři patří do světové elity. Jeden z nich je Élles Jozsef, který zde založil školu pro házenkáře Elles kezisuli. Vyhledává talentované házenkáře a dává jim šanci uplatnit se dále ve světě. Právě on oslovil i mého bratra, který hraje házenou od svých 8 let, že je velice talentovaný brankář a chce mu dát šanci. Bratr mi bude chybět, ale kdo ví, možná jednou bude z něho hvězda a právě Veszprém bude jeho odrazový můstek...

Obrázek 18 Veszprém aréna pro házenkáře

Obrázek 19 Můj bratr na házenkářském kempu ve Vezsprému

Závěr

Toto téma jsem si vybral proto, že Maďarsko je mi země blízká. Pochází odsud rodina mého tatínka, proto zde často jezdíme. Každý rok o prázdninách jezdíme k Balatonu, bereme s sebou kola a tak poznáváme široké okolí. Teď ale budeme jezdit častěji, protože zde bude bydlet, studovat a hrát házenou můj bratr. Budeme sedávat v házenkářské hale a ve volných chvílích poznávat pamětihodnosti Veszprému.

Prohlašuji, že na celé práci jsem pracoval samostatně a uvedl jsem použitou literaturu.

V Olomouci, červen 2019

_____

podpis

Literatura a zdroje

Obrázky

Obr.1 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=HUngary&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwijvda6jeviAhUDIlAKHfi3COIQ_AUIECgB&biw=2259&bih=1138#imgdii=5VS-7Gk2qgSZiM:&imgrc=F3TQ84ofpJvoAM:

Obr.2 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Civil_Ensign_of_Hungary.svg

Obr.3 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Štátny_znak_Maďarska

Obr.4 [online]. In: . [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: http://numizmatik.biznisweb.sk/product/madarsko-sada-minci-1993-4749/

Obr.5 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.stavebnice-hry.cz/ImgZbozi/Maxi/m-rubikova-kostka-37289.jpg

Obr.6 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.citarny.cz/images/stories/ilustrace/aaa/smolikovi2.jpg

Obr.7 [online]. In: . [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://inkitchenopen.blogspot.com/2015/01/

Obr.8 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://cz.snow-forecast.com/resorts/Matra

Obr.9 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Balaton

Obr.10 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: http://9.hikb.at/charts/meteo-average-weather/lakebalaton-meteo-average-weather.png

Obr.11 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://cz.depositphotos.com/1171794/stock-illustration-hungary-map.html

Obr.12 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Veszprém#/media/Soubor:HUN_Veszprém_Címer.svg

Obr.13 Vlastní

Obr.14 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=tapolca&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi2-ICakuviAhVLLVAKHf5dCQIQ_AUIECgB&biw=2259&bih=1138#imgdii=84QEPDzltIN-3M:&imgrc=jiuSgzVyxBTszM:

Obr.15 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.wellnesstips.sk/turisticke-zaujimavosti/veszprem-chram-sv-michala_153_1.html

Obr.16 [online]. In: . [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: https://www.wellnesstips.sk/turisticke-zaujimavosti/veszprem-arcibiskupsky-palac-erseki-palota_129_1.html

Obr.17 [online]. In: . [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: https://kolombusztours.hu/veszprem-zirc-1

Obr.18 [online]. In: . [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: https://tixa.hu/veszprem_arena

Obr.19 vlastní

Literatura

HEBBERT, Charles. Londýn: Jota, 2010.

NOVÁKOVA, Marcela a Jaroslav DOSTÁL. Česká republika: Olympia, 2005.

BALOGH, Zsolt. *Szívunk hungarikumai*. Maďarsko: Pannon literatúra KFT, 2009.

KEREKGYÁRTO, Eva. *Templomok és Katedrálisok*. Slovensko - Neografia Martin: Pannon literatúra KFT, 2010.